

4 meses, 3 semanas, 2 días

Ángel Antonio Pérez Gómez

El segon llargmetratge escrit i dirigit pel cineasta romanès Cristian Mungiu (nascut el 1968) aborda el tema de l'avortament il·legal en l'època de la dictadura de Ceaucescu. Otilia, una universitària que comparteix habitació amb Gabita en una residència d'estudiants estatal, ajuda aquesta en el difícil i perillós tràngol d'alliberar-se d'un embaràs no desitjat amb l'ajuda d'un sanitari que el fa clandestinament a canvi d'una contraprestació econòmica i també sexual (perquè les joves no tenen la quantitat de doblers que el practicant els sol·licita).

El film insisteix en el sòrdid i indigne procediment a què es veuen obligades a recórrer les al·lotes per aconseguir el seu propòsit. Ho fa amb un estil hiperrealista, que no fa concessions a l'espectador, però que tampoc no abusa de les imatges impactants o desagradables. Els personatges són creïbles en tot moment i actuen moguts per motivacions raonables i plausibles. No se sermoneja ni tampoc no es fa un al·legat a favor ni en contra de l'avortament. Retrata (en el sentit literal de la paraula) una situació humana, social i fins i tot política. Perquè a la fi, encara que la història se centra en el tema de l'avortament, el film acaba essent un reflex de moltes coses més, entre les quals d'una societat que viu d'esquena a les vertaderes preocupacions dels seus membres.

Acusar d'hipòcrita la Romania de Ceaucescu per la seva legislació sobre l'avortament o qualificar-la —basant-se en aquest cas concret— de burocràtica, ordenancista o utòpica seria excessiu; no obstant això, la imatge que se'ns transmet sobre la moral i la forma de vida imperant en la Romania d'aquella època és aquesta. El mateix pot dir-se de les actituds dels altres episodis personatges, dels ambients recreats, de les conductes que hi apareixen. Cap d'aquests apunts, per separat, autoritzen una generalització semblant, però la suma d'aquests conformen un paisatge vertaderament ombrívol i desolador.

El plantejament cinematogràfic, en la seva senzillesa i claredat, és potser el més rellevant. Els enquadraments són plans de conjunt, de llarga durada, que deixen existir els actors sense aterrir-los mitjançant muntatges analítics o televisius de plans mitjans i curts. La fotografia nítida, de tons blavosos, transmet una sensació de naturalitat, de realisme (més amunt he parlat d'hiperrealisme) i fins i tot de fatalitat en els successos. Els personatges s'esplaien, contenen les seves històries, mostren les seves pors i debilitats, expressen opinions o imposen les seves normes, però tots acaben per rendir-se al destí inexorable que els envolta. Com si fossin tots víctimes i botxins al mateix temps.

L'embarassada engana la seva millor amiga amb el pretext de tenir por i de cercar ajuda, però acaba per demanar-li doblers i oferint-la com a present sexual a l'avortista. Otilia no conta la veritat al seu nuvi i Gabita recorre a ella perquè és una experta a regatejar i mentir a les recepcionistes dels hotels. Adi, el nuvi, sembla més preocupat per quedar bé amb la seva família i, en particular, amb sa mare, que no per implicar-se en les dificultats per les quals passa Otilia i la seva companya d'habitació. Fins i tot l'avortista mostra la seva pitjor cara en renyar sa mare anciana. Així que amb aquests comportaments el mercat negre imperant sembla fins i tot lògic i normal.

L'absència de música que no sigui incidental apleixen els diàlegs —llargs, però que sonen a versemblants i naturals—, de manera que componen una banda sonora de silencis i parlaments que contribueixen també a l'atmosfera depressiva del film. Però el mèrit resideix que, a pesar d'això, la pel·lícula no avorreix ni s'allarga innecessàriament. Narra amb exactitud i pulcritud els fets, i encara que aparentment no pren partit, transmet sensacions que acaben per configurar i autoritzar un judici moral sobre la situació en la Romania de les acaballes de la dictadura comunista.

El film ha aconseguit nombrosos guardons: Palma d'Or i premi de la Fipresci a Cannes el 2007, millor pel·lícula i director en els EFA europeus, Globus d'Or 2008 al millor film estranger, i un bon lot d'altres distincions menors en diversos festivals i certàmens. Semblen justificats i en part recompensen una pel·lícula humil, sense pretensions, que t'arriba al cor i els sentits amb recursos cinematogràfics com cal: una interpretació justa, sense ostentacions ni ganyotes, un guió en què no sobra ni falta res, una direcció transparent, pendent del que es relata i no de deixar constància de qui és el que ho narra. En suma, cinema escrit amb minúscules que acaba per guanyar-se les majúscules. ■

